

TYGODNIK SALWATORSKI

02.04.00 r. ● PISMO PARAFII NAJSWIĘTSZEGO SALWATORA W KRAKOWIE ● NR 14(276) 1 ● Rok 7

Z domowego archiwum

Fotografia ze zbiorów Czesława Szewczyka

Fot. Bogumila Szewczyk

Fotografie obok przedstawiają fragment Placu Na Stawach widoczny z okna przy ulicy Kraszewskiego.

Na pierwszej, zrobionej prawie 40 lat temu, widać dawno już nieistniejący barak, w którym zamieszkiwali jeszcze ludzie (o czym świadczy dym z komina). Dla dzieci plusem baraku były niskie okna, które niejednokrotnie wykorzystywaliśmy zamiast drzwi, odwiedzając naszą starszą koleżankę. Widok konia i furmanki (na pierwszym planie) był na porządku dziennym. Z pobliskich wiosek przywożono tu na plac warzywa i owoce, a rząd furmanek stał na plecach Placu, za budkami, które też wyglądały zupełnie inaczej niż dziś. Konie, oczekując na właścicieli, jadły obrok z uwieszzonego na szyi worka.

Dziś nie ma już baraku, jak to widać na drugiej fotografii, współczesnej. Na jego miejscu stoi sklep z pieczywem, w głębi nowa centrala telefoniczna i miejsce na stoły handlowe. A w tle, ponad drzewem, fragment Centrum Zdrowia Budowlanych, gdzie obecnie przeniesiona została przychodnia z ul. Krasińskiego.

Bogumila Szewczyk

**Zwerincae,
1 Aprilis 2000 post Christum natum**

Przypominamy, że według dokumentu zwierzynieckiej ksieni Sióstr Norbertanek i prepozyta Ulryka, podpisanych z jednej, oraz mieszkańców Półwsia Zwierzynieckiego, podpisanych z drugiej strony obowiązkiem tych ostatnich jest danina wielkanocna w postaci dużego sera i 20 jaj na rzecz Klasztoru.

Konkurs fotograficzny „Zatrzymać czas – Salwator i okolice – koniec wieku”

Parafialny Oddział Akcji Katolickiej – Salwator zaprasza do udziału w konkursie, pt. „Zatrzymać czas – Salwator i okolice - koniec wieku”. Konkurs ma na celu uwiecznienie na kliszy fotograficznej przyrody, zabytków, ludzi i ich otoczenia, w różnych porach roku, w naszej parafii.

Prace, oznaczone imieniem i nazwiskiem oraz numerem telefonu na konkurs „Zatrzymać czas – Salwator i okolice - koniec wieku” można składać w zakrystii w naszym kościele od 25.02.2000 r. do 31.08.2000 r.

W konkursie mogą brać udział prace fotograficzne w dowolnym formacie, lecz nie mniejszym niż 8x12 cm (wyluczając stare fotografie) i nie większym niż 20x30 cm. Organizator konkursu – Salwatorski Oddział Akcji Katolickiej - zastrzega sobie prawo nie zwracania materiałów zdjęciowych, z wyjątkiem fotografii archiwalnych (zastrzeżonych przez autora).

Rozstrzygnięcia dokona jury we wrześniu 2000.

Głównymi kryteriami wyboru będą: oryginalność zdjęć, kompozycja, walory artystyczne, itp. Zdjęcia archiwalne nie będą oceniane, ale posłużą za cenny materiał wystawowy. Przyznana będzie nagroda dla osoby, która przekaże na konkurs największą liczbę archiwalnych zdjęć.

Podobnie jak w roku ubiegłym zostanie zorganizowana pokonkursowa wystawa z wyprzedzą fotografiów.

Nauka metod naturalnego planowania rodziny

Kurs dla narzeczonych i małżeństw odbywa się przy par. św. Jana Kantego w Krakowie Bronowice Nowe (os. Widok) w każdą ostatnią sobotę miesiąca. Kurs nie zastępuje katechez przedmałżeńskich.

Terminy:

29 kwietnia, 27 maja, 24 czerwca

Rozpoczęcie o 9.00, zakończenie ok. 14.00

Zgłoszenia tel. 429-41-13 pon.-pt. 9.00-13.00,

wt.-czw. 15.30-18.00

Wielki post

*Nagie gązdzie pod niebem
układają krzyże
po nich wznosi się
słońce
odtworząc kolejne stacje.
Przy dwunastej nadciąga
chmur kurtyna
deszcz i gromy
by odegrać pasję.*

KRYSTYNA JEZIERSKA

Grzech

Łęk się z piersi wyrywa: Boże, Boże mój drogi

Wyrzuciłam, rzuciłam, zawróciłam w pół drogi

Gdzie Ty jesteś mój Boże, gdzie Ty byłeś przed chwilą?

Zapomniałeś, odszedłeś, pozwoliłeś zaginać...

Coś się stało strasznego, to się już nie odstanie

Trzeci raz gdzieś kur pieje... Ja zdradziłam Cię, Panie

Gdzie Ty jesteś, mój Boże, gdzie Ty byłeś przed chwilą!?

Odwrociłeś w bok głowę, pozwoliłeś zaginać...

Wszystko wokół runęło, grzech się piekła doprasza,

Gdzieś w oddali powiewa szubienica Judasza

Gdzie Ty byłeś mój Boże, gdzie Ty byłeś przed chwilą?

Nie chwyciłeś za rękę, pozwoliłeś zaginać...

Gdy Pan spojrzał w milczeniu

- Piotr tak gorzko zapłakał,

Że tży żalu obmyły grzeszną duszę biedaka

Gdzie Ty jesteś, mój Boże! Byłeś tutaj przed chwilą...

Tuż koło mnie przeszedłeś... Nie pozwolisz zaginać!...

B. Łaczyk

Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna

"Ignatianum"

organizuje Korespondencyjny Kurs Biblijny dla wszystkich zainteresowanych Pismem Świętym.

Zgłoszenia należy składać

wraz z kopertą zaadresowaną do siebie + naklejony znaczek

pod adres: Ks. Zbigniew Marek SJ

30-250 Kraków, ul. Zaskale 1

z dopiskiem "Kurs Biblijny"

Koło Przyjaciół Radia Maryja i Jasnogórska Rodzina Różańcowa

organizują pielgrzymkę do

Lichenia

przez Warszawę, Niepokalanów, Szymanów

Wyjazd 8 kwietnia 2000 o godz. 7.00

spod kościoła na Salwatorze

Powrót 9 kwietnia ok. godz. 20.00

Koszt przejazdu z noclegiem w Licheniu - 75 zł

Informacje i zapisy: Maria Zapał, tel.422-30-85

Z ksiąg parafialnych (cz. 10)

Przerwiemy na jakiś czas prezentację rodzin mieszkających na Półwsiu Zwierzynieckim w XVIII wieku i zapoznamy naszych czytelników z danymi dotyczącymi zapisów z początku wieku XIX.

Zapisy w księgach metrykalnych z tego wieku, są już bardziej systematyczne i dokładniejsze. Zarządzeniami austriackich władz cywilnych i władz kościelnych wprowadzono wzory ksiąg zawierające rubryki, które musiał wypełniać proboszcz, a w razie stwierdzenia nieprawidłowości przez kontrolę władz cywilnych jak i kościelnych były nakładane kary. Wynosiły one 4 zł za każdy błąd stwierdzony w czasie pierwszej kontroli, a w wypadku stwierdzenia błędów w czasie następnych kontroli kary te mogły być większe. Spowodowało to, że księgi prowadzone były bardziej skrupulatnie, choć i tak można stwierdzić różne braki, chociaż już rzadziej.

Księga urodzonych zawierała rubryki, w których powinny być takie dane jak: rok, miesiąc i dzień urodzenia dziecka, numer domu, imię (imiona) ochrzczonego, płeć, informacja o ślubnym względnie nieślubnym pochodzeniu, nazwisko i imiona rodziców, a także imiona i nazwisko oraz status społeczny rodziców chrzestnych.

W księdze ślubów musiały być podane następujące dane: rok, miesiąc i dzień zawarcia ślubu, numer domu nazwiska i imiona zawierających małżeństwo, ich wiek i stan cywilny (panna, kawaler, wdowa - wdowiec). Ponadto musiano podawać nazwiska i imiona świadków oraz ich status społeczny. W późniejszym okresie - po roku 1852 - dane te były jeszcze bardziej szczegółowe: zawierały imiona i nazwiska rodziców obojga zawierających małżeństwo, a w wypadku powtórnego małżeństwa imiona i nazwiska poprzednich małżonków. Niekiedy podawano także zawód pana młodego.

Księga zmarłych zawierała dane dotyczące roku, miesiąca i dnia zgonu, imię i nazwisko, płeć i wiek zmarłego, a także przyczynę zgonu - chorobę, rodzaj śmierci. W późniejszych latach XIX wieku podawano także zawód zmarłego oraz nazwisko pozostałego małżonka, nierzadko też nazwiska poprzedniego (poprzednich) małżonków przy wielokrotnych małżeństwach.

Te dane pozwalają już na opracowanie tablic genealogicznych o dużym stopniu pewności i dokładności rodzin zamieszkałych na Półwsiu oraz w sąsiednich wsiach. Zwłaszcza dotyczy to Zwierzynca, gdzie małżeństwa pomiędzy mieszkańcami zarówno Półwsia jak i tej wsi były częste, a w księgach metrykalnych potomstwo takich małżeństw figurowało zarówno pod Półwsiem jak i pod Zwierzynem. Pomimo dość rygorystycznych zarządzeń nakładanych karach za niedokładności a w związku z tym widocznej poprawy przy podawaniu informacji, nie zawsze były one ściśle. Dotyczy to zwłaszcza wieku podawanego przy zawieraniu ślubów czy w zapisie zgonu. Wydaje się także, że nie zawsze odnotowano zgon. Są to jednak wypadki sporadyczne.

Od roku 1810 wprowadzono dodatkowe księgi stanu cywilnego, które dokładnie informują o urodzeniach, zgonach i ślubach, podając dokładne godziny urodzin i zgonów, a także imiona i nazwiska zgłaszających urodzenie dziecka lub zgon z odnotowaniem zawodu rodziców lub zmarłego. Te dokładniejsze dane rejestrowane we wszystkich rodzajach ksiąg, pozwalają na lepsze poznanie stosunków ludnościowych na terenie parafii.

Zostając na razie przy Półwsiu, zapoznamy czytelników z ogólnymi danymi z pierwszego ćwierćwiecza XIX wieku.

W latach 1801-1825 urodziło się łącznie 1097 dzieci, z czego 597 chłopców i 500 dziewczynek, co przeczy zasadzie, że rodzi się statystycznie więcej dziewczynek. Przeciętnie daje to liczbę 44 urodzin rocznie. Ale też znaczne były odchylenia od tej

liczby. I tak najwięcej urodzeń notowano w latach 1803 - 70, 1804 - 60 i 1805 - 73. Najmniej w latach 1813 - 29 i 1816 - 25. Spadek urodzeń związany mógł być z wypadkami takimi jak wojny, przemarsze wojsk, itp, które miały miejsce w tym okresie. Najwięcej urodzeń przypadało na miesiące styczeń - 106 i luty - 108, najmniej na sierpień - 78 i listopad - 77. Ale są to średnie dane dla całego okresu, gdyż były lata, w których nie odnotowano żadnego urodzenia w styczniu (1823) i lutym (1815, 1820). Zwraca uwagę stosunkowo duża ilość dzieci pozamałżeńskich. W roku 1803 na 70 urodzonych było ich aż 17 (24%) a w roku 1801 - na 56 urodzonych - 11 (20%). Ogółem w latach 1801-1825 było takich urodzeń 105, tj. prawie 10%. Jest to liczba o wiele większa od danych z poprzedniego okresu.

W latach 1801-1825 odnotowano także chrzest 9 osób wyznania mojżeszowego. W pierwszym 25-leciu XIX wieku odnotowano 251 ślubów, co daje przeciętnie 10 ślubów rocznie. Jednak i tutaj występują różnice. W roku 1811 udzielono 4 śluby a w roku 1801 - 5. Natomiast w roku 1802 - 16, 1806 - 19, a w 1810 - 20. Jak już wspomniano wyżej w księgach metrykalnych odnotowany był wiek wstępujących w związki małżeńskie. Przeważnie byli to ludzie młodzi w wieku dwudziestu paru lat, zarówno mężczyźni jak i kobiety. Zwykle wiek pana młodego przekraczał o kilka lat wiek panny młodej, ale zdarzały się dość częste wypadki, kiedy panna młoda była nawet o parę lat starsza. Odnotowano np. ślub 29-letniego pana młodego z 48-letnią panną młodą i 26-letniego z 40-letnią. Najmłodsze panny młode liczyły 13 (!), 14 i 15 lat. Natomiast wiek najstarszego kandydata do małżeństwa wynosił 92 (!) lata, podczas gdy jego przyszła żona liczyła 38 lat. Innym takim małżeństwem był ślub 87-letniego mężczyzny z 40-letnią kobietą. Niewątpliwie w takich wypadkach główną rolę grały względy majątkowe. Często czeladnik żenił się z wdową po jego majstrze dla dalszego prowadzenia rzemiosła czy firmy. Wypadki ślubów 50-letnich mężczyzn z dwudziestoparoletnimi kobietami wcale nie należały do rzadkości i tutaj też wchodziły względy majątkowe lub interes dzieci z pierwszego małżeństwa wdowca czy wdowy, którym trzeba było znaleźć opiekunkę lub ojczyma.

W latach 1801-1825 odnotowano 1086 zgonów, czyli prawie dokładnie tyle ile urodzeń (1097). Daje to przeciętną roczną 43 zgony. Najmniej zgonów odnotowano w roku 1816 - 15, najwięcej w roku 1806 - 87. Tak jak w wieku XVIII bardzo duża była liczba zgonów dzieci. Prawie każda choroba zakaźna wieku dziecięcego zbierała obfite żniwo. Główną chorobą odnotowywaną przy zgonach dzieci była ospa. I tak np. w roku 1805 od lipca do listopada zmarło na tę chorobę 14 dzieci, w roku 1811 od sierpnia do grudnia - 18 dzieci. Inna choroba najczęściej kończąca się śmiercią była gruźlica. Oczywiście, że wówczas prawidłowe określenie przyczyny zgonu nie zawsze było właściwe lub prawidłowo rozpoznane. Określano wówczas tę przyczynę jako "śmierć zwykłą" (*mors ordinaria*) lub po prostu "starość" (*senectus*). Wśród osób, które dożyły wieku dojrzałego liczne były przypadki osiągnięcia 70 i więcej lat. Np. w roku 1802 Jakub Borkowski dożył 93 lat, w roku 1803 Salomea Janigowa - 84 lat, Franciszka Czyrwińska - 77 lat. Barbara Bobkowa - 80 lat, a Regina Kukulina - 100 lat. W roku 1804 długowiecznością cieszyły się Magdalena Śmietanina - 90 lat, czy Franciszka Tomnicka - 99 lat. W tym okresie odnotowano także zgony żołnierzy stacjonujących w okolicach Krakowa, głównie w roku 1813, w którym odnotowano także zgony żołnierzy francuskich powracających z napoleońskiej kampanii rosyjskiej. Żołnierzom poświęcimy oddzielny odcinek.

Żywoty sławnych Biskupów Krakowskich

ANDRZEJ STANISŁAW ZAŁUSKI HERBU JUNOSZA (1695-1758)

Biskup plocki, łucki, chełmiński i krakowski. Urodził się 5 I 1695 r. w Jedlińsku koło Radomia, jako syn Aleksandra Józefa, wojewody rawskiego i Teresy Podkańskiej. W młodości studiował w kolegiach jezuickich i pijarskich, a także w Gdańsku, gdzie uczył się matematyki. W latach 1716-1718 zwiedzał z bratem Józefem Niemcy, Włochy, Francję i Holandię. W 1717 r. uzyskał w Rzymie doktorat obojga praw. W 1708 r. został kanonikiem krakowskim i dziekanem kapituły pułtuskiej, a nieco później prepozytem kapituły plockiej. Wróciwszy do kraju, otrzymał w 1723 r. biskupstwo plockie, w 1737 r. przeszedł na łuckie, a w 1739 r. na chełmińskie. Był ponadto komendatoryjnym opatem paradyskim i czerwińskim.

Politycznie był związany początkowo z dworem saskim, potem przerzucił się na stronę Stanisława Leszczyńskiego, by znów powrócić do Augusta III Sasa i otrzymać kanclerstwo koronne (1735). Na tym stanowisku dał się poznać jako reformator, zwłaszcza w dziedzinie reform wewnętrznych. 12 marca 1746 r. król mianował go biskupem krakowskim, 16 kwietnia wybrała go na ten urząd kapituła krakowska, a 2 maja prekonizował go papież Benedykt XIV. 7 maja 1747 r. odbył uroczysty ingres do katedry wawelskiej i po rezygnacji z urzędu kanclerskiego rozpoczął jeden z najlepszych pontyfikatów w tej diecezji w XVIII wieku. Rządy zaczął od przeprowadzenia wizytacji diecezji, której rezultaty zachowały się w postaci 20 tomów akt przechowywanych w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie. Wizytacji nie odbywał wprawdzie osobiście, ale domagał się bardzo wyczerpujących informacji i umiał sobie dobrać zespół współpracowników, wśród których Jacek Łopacki, archiprezbiter mariacki, należał do najwybitniejszych.

W latach 1751 i 1756 Załuski przesłał do Rzymu cenne dla historii diecezji relacje o jej stanie. Wydawał liczne listy pasterskie w sprawach dziesięcin, sumienia, o lekarzach, pomocy dla spalonej Pszczyny, wałęsających się kapłanów, porządku procesji Bożego Ciała w Krakowie, w sprawie służby u Żydów, opuszczania placówek przez księży bez wiedzy biskupa, w sprawie sakramentu pokuty, w sprawie opisu tabelarycznego wszystkich parafii w diecezji oraz obowiązków dziekanów i proboszczów. Inicjował także reformy gospodarcze, dotyczące górnictwa, hutnictwa, rolnictwa i handlu. Do historii przeszedł jako pierwszy importer ziemniaków. Jego poczynania w zakresie gospodarki zyskały bardzo wysoką ocenę Hugo Kołłątaja.

Podjął próby reformy Akademii Krakowskiej w kierunku unowocześnienia studiów, wprowadzenia nauczania prawa natury, prawa wojny i pokoju, oraz prawa krajowego, chciał *podnieść i ocucić filozofię*, zreformować nauczanie matematyki, rozszerzyć znajomość fizyki doświadczalnej, nie zapominać o historii i geografii, *których pożytek jawny jest każdemu*. Duże znaczenie przywiązywał także do ekonomii. Nauczanie tego przedmiotu uważał za niezwykle ważne, w okresie *gdy połowa prawie Polski przez niedoskonałych gospodarzy do ruiny przychodzi*. Zdaniem biskupa sama praktyka dobrego gospodarowania nie wystarcza, ale konieczna jest wiedza ekonomiczna, innymi słowy w

naucze widział wyraźnie instrument postępowych przemian gospodarczych.

W Krakowie uposażył i otworzył seminarium akademickie i drukarnię diecezjalną. Drukarnia pierwotnie zainstalowana była w pałacu biskupim, rychło otrzymała lokal przy ul. Wiślniej. Drukarnia biskupia, od 1759 r. zwana drukarnią seminarium akademickiego i niebawem przekazana uniwersytetowi, była zakładem o średniej wielkości, niezłym wyposażeniu i o dużych możliwościach rozwojowych. Rozkwit jej przypada na lata 1760-1767, a więc już po śmierci Załuskiego.

Biskup utrzymywał żywe stosunki z ówczesną myślą filozoficzną Zachodu, stąd jego bliskie kontakty z Lipskiem i Halle. Interesował się nauką najwybitniejszego wówczas filozofa racjonalisty niemieckiego Chrystiana Wolffa i starał się zaszczerpić jego idee w Polsce. Sądzone nawet dawniej, pod wpływem twierdzeń Kołłątaja, że chciał go sprowadzić do Krakowa. Załuski posłał na studia matematyczno-fizyczne do Paryża, Londynu i Halle ks. Marcina Świątkowskiego, który rozpoczął po powrocie wykłady według systemu Wolffa, ale natrafił na tak nieprzychylnie przyjęcie ze strony starych profesorów, że musiał zrezygnować z dalszej działalności dydaktycznej. Nie powiodło się więc biskupowi rozwinięcie szerszej wymiany naukowej z zagranicą. Nie udało mu się też stworzenie katedry prawa polskiego. Uruchomiono jednak z tej dziedziny wykłady i ufundowano katedrę prawa natury i narodów. Na wydziale teologicznym przywrócił Załuski hebraistykę, a przede wszystkim ufundował w 1757 r. Akademickie Seminarium Duchowne podległe profesorom uniwersytetu. Zakrojona na szeroką skalę reforma wydziału filozoficznego doprowadziła przynajmniej do tego, że uruchomiono kurs matematyki według nowego programu. Niepowodzeniem natomiast skończyły się próby przyciągnięcia na studia zamożnej młodzieży szlacheckiej przez stworzenie specjalnego konwiktu na wzór jezuicki i pijarski.

Duże zasługi dla podniesienia kultury w narodzie położył brat biskupa Józef Andrzej Załuski, biskup kijowski. Był największym erudyta polskim XVIII wieku. Przez całe życie wszystkie dochody przeznaczał na zakup ksiąg. Utworzył księgozbiór obejmujący 300 tysięcy druków, 10 tysięcy rękopisów, 24 tysiące rycin i map, który w 1761 r. przekazał pod opiekę jezuitów z obowiązkiem utrzymywania przy nim czterech ojców i udostępniania go dla publicznego użytku. Otwarcie tej Biblioteki Narodowej stało się początkiem odrodzenia kulturalnego Polski. Współzałożycielem tej biblioteki był jego brat biskup krakowski, który na pomieszczenie zbiorów darował pałac Daniłowiczowski w Warszawie. Ponadto przy bibliotece Załuskich założył gabinet matematyczno-przyrodniczy i obserwatorium astronomiczne.

Odrębne miejsce w działalności pasterskiej bpa Załuskiego zajmuje mecenat artystyczny na terenie Krakowa. Najważniejszym obiektem wykonanym z jego inicjatywy jest rokokowa kaplica grobowa w katedrze wawelskiej. To właśnie dzięki niemu włoski architekt Franciszek Placidi w latach 1758-1766 przebudował gotycką kaplicę biskupa Grota. Nad monumentalnym portalem umieścił figurę swego protektora bpa Załuskiego. Za jego rządów ukończono także budowę kościoła św. Michała na Skałce (1751). W głównym ołtarzu tej świątyni mieści się obraz Michała Archanioła, pędzla Tadeusza Kuntze Konicza, ufundowa-

ny przez biskupa krakowskiego. Prace nad głównym ołtarzem zaczęto w 1758 r., a ukończono w trzy lata później. Na zamówienie biskupa malarz wykonał również obrazy św. Judy Tadeusza i św. Kajetana dla kościoła trynitarzy na Kazimierzu (obecnie Bonifratrów). W 1756 r. Konicz namalował obraz przedstawiający nawrócenie św. Pawła, przeznaczony do ołtarza głównego kościoła misjonarzy na Stradomiu. Ponadto do jednej z bocznych kaplic kościoła św. Floriana na Kleparzu, wykonał obraz św. Jana Kantego. W katedrze wawelskiej są wystawione jego trzy obrazy przedstawiające św. Jacka, św. Wacława i św. Józefa, umieszczone w ambicie, naprzeciwko pomników Jana III Sobieskiego i Michała Korybuta Wiśniowieckiego. Wdzięczny za dobrodziejstwa otrzymane od Załuskiego malarz namalował portret biskupa, który został zawieszony na krużgankach klasztoru franciszkanów. W skarbcu katedralnym zachował się ufundowany przez biskupa ornat gobelinowy przedstawiający mękę Chrystusa na krzyżu, wykonany zapewne przez Franciszka Glaize w latach 1746-1758.

Załuski był też autorem około sześćdziesięciu dzieł z zakresu prawa i liturgii. Nazwisko jego silnie związało się z kościołem polskim św. Stanisława w Rzymie. Mając wielkie nabożeństwo do św. Stanisława biskupa tak wydatnie wsparł finansowo ten kościół, że stał się jakby drugim po Hozjuszu jego fundatorem. W 1758 r. ogłosił nadzwyczajny jubileusz zarządzony przez papieża Klemensa XIII i zapowiedział zwołanie synodu diecezjalnego. Na przeszkodzie w realizacji tych ambitnych planów stała śmierć biskupa w Kielcach 16 grudnia 1758 r. Kronikarz zanotował: *Dzisiaj o godzinie 10 przed północą zmarł biskup Załuski, biskup wielkich zasług dla Ojczyzny i Kościoła, uosobienie wszelkich cnót, błyszczący nieskalanością życia, wspaniały przykład pobożności, miłośnik uczonych i mecenas uczącej się młodzieży.* Po jego śmierci diecezją zarządzał sufragan Franciszek Potkański.

Piotr Biliński

Bibliografia:

1. J. Wysocki, *Załuski Andrzej Stanisław*, SPTK, t. 4, 1983, s. 514-516;
2. J. Fiałkowski, *Młodość i pierwsze lata kościelno-politycznej działalności bpa Andrzeja Załuskiego*, „Nowa Polonia Sacra”, R. 9, 1957, nr 1, s. 245-268;
3. J. Kracik, *Biskupa krakowskiego Andrzeja Stanisława Załuskiego działalność w duchu katolickiego Oświecenia*, (w:) *Prace naukowe WSP w Częstochowie, Zeszyty historyczne*, t. 4, pod red. A. J. Zakrzewskiego, 1997, s. 91-100.

Dziękuję!

Sobota 25 marca - pora obiadu. Dzwonek do drzwi - sąsiedzi informują mnie, że w moim mieszkaniu widać odbłask płomieni. Widzieli to w moim oknie - są bardzo podenerwowani - już powiadomili straż pożarną, która jest w drodze.

Zapraszam wszystkich do mieszkania i pokazuję, że zapaliłem w kominku, a że dzień pochmurny cały pokój w „płomykach”. Wszyscy z ulgą odetchnęli i proszą o szybkie powiadomienie numeru alarmowego 998 o fałszywym alarmie. Niby nic - a dzięki takim ludziom niejeden dom zostanie uratowany i zapobiegnie się tragedii.

Dziękujemy

Marek i Eleonora Boroń

P.S. Życzymy wszystkim mieszkańcom Zwierzyńca takich Świąt.

Pielgrzym

Znaczenie pielgrzymki Ojca Świętego będzie, jak sędzę, dopiero doświadczone. Nie jesteśmy chyba w stanie w tej chwili przewidzieć co każda homilia, rozmowa, zdarzenie, symbolika za sobą pociągnie.

Było też widoczne, jak obok tej linii cały czas była obecna i druga - zupełnie osobista, zamykająca się do wewnętrznej sfery myśli, odczuć, refleksji filozoficznej i poetyckiej, a także (co u Ojca Świętego jest cechą osobistą), również przeżyć mistycznych.

Pomyślałem sobie, że dobrze było widoczne, jak ten człowiek przeszedł naturalną drogę. Od początku pontyfikatu w pełni nadzwyczajnych przeciw sił fizycznych i zupełnie wiernym nieznanym sił wewnętrznych znajdujemy Go w fizycznej niemocy, zbliżającej Go z cierpiącymi, a równocześnie u szczytu chwały ducha. Czy ucziwie ktokolwiek mógł na początku pontyfikatu wyobrazić sobie samą możliwość rozpoczęcia takich rozmów z muzułmanami, żydami, z postawieniem przed każdym chrześcijaninem pytania: czy na pewno pokora jest równoznaczna z cofnięciem się, czy jest zwycięstwem moralnym. Każdy ma teraz przed sobą do rozstrzygnięcia szereg własnych pytań. Nie może ich uniknąć.

Słabość fizyczna w stopniu znaczącym - wielki zgiełk, flesze, tłumy harmider - a tu nagle Ojciec Święty jest sam - w grocie zwiastowania, narodzenia, przy płycie namaszczenia czy w grobie - wewnątrz jest sam. Cały czas w pełni, stuprocentowo aktywny, sprawny - umysłowo.

Ktoś powie, że człowiek wierzący nie jest obiektywny. Lecz jeśli ktokolwiek cofnie sobie na wideo nagranie z Jego powrotu do kłęcznika - jak do przystani w kontemplacji, zobaczy, że to był powrót do chwili, od której się oczekuje, by jeszcze trwała. To nie był fragment zapisanego rytuału. On tam był prywatnie. Mimo zgiełku i obowiązującego protokołu. Tak jak w Wadowicach machnął ręką na głos przypominającego o biegu uroczystości. Tam nie chciał się oderwać od wspomnień młodości. Tu chciał jeszcze się modlić.

Kto Go pamięta z czasów Krakowskich, to wie, że nawet przyklęknięcie u Franciszkanów przed pracą w Kurii, to nie było na chwileczkę. To zawsze była ta chwila.

Lata pontyfikatu wyostrzyły tę idealną symbiozę prywatności, umiejętności rozmowy z każdym, z bezceremonialnym wejściem do kościelnego na śniadanie, z refleksją, przeżyciem i jak potrzeba - majestatem.

Myślę, że i to jest jakąś dla nas wskazówką. I nie werbalną, a ważną nauką.

Feliks Stalony-Dobrzański

Zwierzyniecki Komitet Obywatelski

zaprasza na zebranie poświęcone

problematyce „Bezpieczeństwa w Krakowie”.

Zebranie odbędzie się w dniu 13 kwietnia br.

w szkole nr 31 na ul. B. Prusa 18 o godz. 17.00.

Ogłoszenia parafialne i krótkie informacje

***

W niedzielę odprowadzane są Nabożeństwa ku Czczi Męki Pańskiej – Gorzkie Żale o godz. 18.00.

***

W dzisiejszą niedzielę po Mszach św. – Adoracja Najśw. Sakramentu. Msza św. chrzcielna o godz. 15.00. Składka na tacę przeznaczona jest na utrzymanie Krakowskiego Seminarium Duchownego, a do puszek na paczki świąteczne dla najbardziej potrzebujących naszej parafii.

***

2 kwietnia przypada 50-ta rocznica święceń kapłańskich J.Em. Ks. Kardynała Franciszka Macharskiego. Polecamy Go modlitwom. Mszę św. dziękczynną za 50-lecie swej posługi kapłańskiej odprawi Ks. Kardynał w sobotę 15 kwietnia o godz. 10.00 na ołtarzu polowym przed Bazyliką Mariacką. Uroczystość będzie związana z pożegnaniem Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w naszej diecezji.

***

We wtorek czcimy bł. Bronisławę nieustanną nowenną o godz. 19.00

***

W każdy piątek Wielkiego Postu odprowadzana jest Droga Krzyżowa dla dzieci o godz. 17.00, a dla młodzieży i dorosłych o godz. 18.15.

***

W zakrystii są już do nabycia baranki wielkanocne z lukru w cenie 4 zł. Dochód ze sprzedaży przeznaczony jest na dzieło miłosierdzia Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

***

W najbliższą niedzielę 9 kwietnia rozpoczynają Rekolekcje Wielkopostne, które poprowadzi Ks. Infułat Jan Zając, wikariusz biskupi do spraw Koordynacji Duszpasterstwa w archidiecezji Krakowskiej. Kazania rekolekcyjne: w niedzielę – na wszystkich Mszach św., od poniedziałku do czwartku na Mszach św. o godz. 8.00 i 19.00.

***

Rekolekcje dla młodzieży rozpoczną się od 10 kwietnia (kazania o godz. 18.00), a poprowadzi je Ks. Prefekt Leszek Matyja z seminarium Duchownego.

***

Spowiedź św. chorych w domach w sobotę 15 kwietnia. Zgłoszenia należy składać w kancelarii lub zakrystii.

***

W przyszłą niedzielę 9 kwietnia po wszystkich Mszach św. odbędzie się kwesta do puszek na pomoc dla Hospicjum św. Łazarza.

Na szlaku nawiedzenia

Jeszcze tylko dwa tygodnie trwało będzie w Archidiecezji Krakowskiej nawiedzenie Matki Bożej w Częstochowskim Wizerunku. Uroczyste zakończenie nastąpi w sobotę 15 kwietnia na Rynku Krakowskim o godz. 10.00 rano. Następną diecezją na szlaku nawiedzenia jest diecezja tarnowska.

Najbliższe 14 dni spędzi Maryja w Podgórzu. To już ostatnie dni, kiedy do Częstochowy jest tak blisko... (b)

Dwudniowe katechezy dla narzeczonych:

sobota w godz. 8.30 do 19.00 zakończenie w niedzielę ok. 14.30
W czasie zajęć nie ma żadnych zwolnień

W Ludźmierzu - 15-16 kwietnia 2000

Zgłoszenie - tel. 0-18/ 26-55-677
(Dom Pielgrzyma, 34-371 Ludźmierz, ul. Tetmajera 67 b)
Jest możliwość noclegu

W Wieliczce - 8-9 kwietnia 2000

Zgłoszenie - tel. 278-37-66
(parafia św. Klemensa, ul. Zamkowa 7)
Bez możliwości noclegu

Przy par. św. Jana Kantego na os. Widok w Krakowie

Terminy rekolekcji: Kwiecień: 15-16
Maj: 6-7; 20-21, Czerwiec: 3-4; 17-18
Zgłoszenia: tel. 429-41-13 (wt.czw.15.30-18.00)

Obchody Roku 2000

- ☞ 2 kwietnia 2000 – niedziela - IV Niedziela Wielkiego Postu - Trzecie skrutynium katechumenów w Rzymie i w naszej diecezji, Gorzkie Żale połączone z nabożeństwem stacyjnym,
- ☞ 6 kwietnia 2000 - czwartek - Adoracja eucharystyczna,
- ☞ 7 kwietnia 2000 - piątek - Droga Krzyżowa i nabożeństwo pokutne (także w Rzymie),
- ☞ 8 kwietnia 2000 -sobota - Modlitwa różańcowa (także w Rzymie).

Kalendarzyk liturgiczny:

- *** 2 IV (niedziela) - 4 Niedziela Wielkiego Postu
Czytania mszalne: 2 Krn 36,14-16.19-23; Ef 2,4-10; J 3,14-21
- 50 rocznica święceń kapłańskich Ks. Kard. F. Macharskiego
- *** 4 IV (wtorek) - św. Izydora, bpa i dra Kościoła
- *** 5 IV (środa) - św. Wincentego Ferreriusza, kapłana
- 30 rocznica święceń biskupich bpa Stanisława Smoleńskiego i bpa Albina Małysiaka
- *** 7 IV (piątek) - św. Jana de la Salle, kapłana
- pierwszy piątek miesiąca

W Krakowie

Było:

~ W urzędach skarbowych Krakowa zabrakło niektórych PIT-ów (34 i 35), co tłumaczone jest tym, że podatnicy biorą ich więcej niż potrzebują. Dodatkowe PIT-y pojawia się lada dzień

Jest:

~ Przed wiaduktem na 29 Listopada podgląda nas kamera. W przyszłości będzie ona "liczyła" samochody i kierowała ruchem, na razie tylko przekazuje sytuację na drodze. Pierwsza taka kamera stanie jednak nie tu, a pod Teatrem Bagatela

~Od 1 kwietnia do końca października na Wawelu można oglądać w komnatkach królewskich odnowione arras. Komnaty może odwiedzać dziennie 1100 osób. Dniem bezpłatnego zwiedzania będzie do końca maja niedziela, po tym terminie - środa

~ 1 kwietnia mija 90. rocznica przyłączenia Krowodrzy do Krakowa. Z tej okazji w Muzeum Historii Fotografii przy ul.

Józefitów 16 można obejrzeć wystawę "Krakowiaczy z Krowodrzy" (do 16 kwietnia)

Będzie:

~ Od 3 kwietnia autostrada Kraków-Katowice będzie płatna. Od pewnego czasu testowano wjazd na autostradę: każdy samochód był zatrzymywany i kierowca otrzymywał na razie darmowy paragon na przejazd

~ Podania ósmoklasistów o przyjęcie do szkół średnich można składać do 12 maja. Badanie kompetencji odbędzie się 23 i 24 maja, a każdy kto uzyska min. 50 pkt. dostanie się do liceum. Niekoniecznie jednak do tego, które wybrał. W Krakowie jest 9 800 ósmoklasistów

Być może:

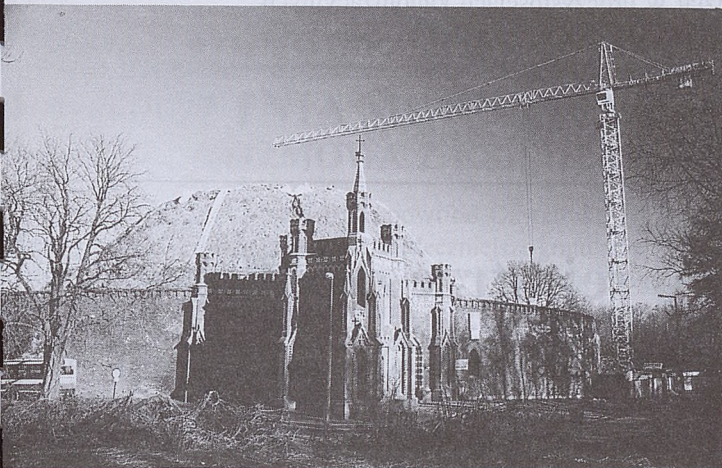
~ Prace przy ul. Dietla, gdzie budowana jest podziemna stacja trakcyjna, potrwają do sierpnia

~ W związku z wypowiedzią konsula RFN na konferencji IVACO Federacja Zielonych zapowiedziała na 5 kwietnia pikietę przed konsulatem niemieckim

opr. BS

Kopiec Kościuszki

Trwa remont kopca T. Kościuszki. Przy pomocy minikoparki zdjęto 9-cio metrową warstwę ziemi z wierzchołka kopca. Na koronie wykonano rów odprowadzający nadmiar wody. Ekipy krakowskiego i gdańskiego Mostostalu wykonują betonowe pale, których zadaniem będzie wzmocnienie nasypu ziemnego. Po zakończeniu prac wzmacniających korpus kopca, jego wierzchołek odzyska dawną wysokość.

NA TUNEL POD KOPCEM KOŚCIUSZKI

Przodkowie nasi ku czci Kościuszki
Wysoką usypali górę.
My nie będziemy gorsi - a juźci!
My w górze zrobimy... dziurę.

Barbara Urbańska

Z SERWISÓW INFORMACYJNYCH

☞ Andrzej Wajda otrzymał nagrodę Akademii Filmowej, honorowego Oscara za całokształt dokonań artystycznych. Nagrodę wręczyła mu aktorka Jane Fonda. Laureat powiedział: „*Ladies and Gentlemen. Będę mówił po polsku, bo chcę powiedzieć to, co myślę, a myślę zawsze po polsku. Przyjmuję tę zaszczytną nagrodę jako wyraz uznania nie tylko dla mnie, ale także dla całego polskiego kina. Tematem naszych filmów były okrucieństwa nazizmu i nieszczęścia jakie niesie komunizm. Dlatego teraz chcę podziękować amerykańskim przyjaciółom Polski i moim rodakom, którym kraj nasz zawdzięcza powrót do rodziny demokratycznych narodów, do zachodniej cywilizacji, instytucji i struktur bezpieczeństwa*”.

Reżyser otrzymał list gratulacyjny od prezydenta USA Billa Clintona, w którym m.in. można przeczytać: „*Niezmiernie się cieszę, że mogę Ci pogratulować nagrody(...)Polska nie byłaby dziś Polską, gdyby nie pasja i zdolności artystów takich jak Ty(...). Twoje filmy (...) wszystkim nam przyniosły nadzieję na lepsze czasy - i czasy te nadeszły*”. Jest to niezwykle dokument, gdyż rzadko zdarza się, aby prezydent w tak bezpośredni sposób gratulował zagranicznemu artyście.

Andrzej Wajda przekaze statuetkę swojego Oscara do Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego 2 kwietnia podczas uroczystości na Rynku Krakowskim.

☞ Prezydent Aleksander Kwaśniewski zawetował nowelizację Kodeksu Karnego wprowadzającą całkowity zakaz rozpowszechniania pornografii.

☞ Rozpoczął się wyścig do fotela prezydenta Polski. Andrzej Olechowski oficjalnie poinformował, że będzie kandydował w wyborach prezydenckich jako kandydat obywatelski. Generał Tadeusz Wilecki będzie również kandydował, prowadząc kampanię pod hasłem „Silny człowiek na trudne czasy”. Obecny prezydent, aby nie zakłócać sobie pracy, podejmie decyzję o kandydowaniu w czerwcu. Nie znany jest jeszcze kandydat AWS.

☞ Następny kandydat na prezydenta, Andrzej Lepper, zostanie doprowadzony przez policję na kolejną rozprawę do elbląskiego sądu (oskarżony jest o znieważenie kilku polityków w czasie blokady drogi w Nowym Dworze Gdańskim). Sąd stracił cierpliwość, bo szef „Samoobrony” zamiast uczestniczyć w procesie, wyjechał do Indii na kongres związków zawodowych.

☞ Na wzgórzu w Wilczym Lesie (woj. dolnośląskie) został poświęcony jubileuszowy krzyż, najwyższy w Polsce bo mierzący 32 metry. Konstrukcja jest widoczna z kilku kilometrów.

☞ W wyborach prezydenckich w Rosji premier Władimir Putin uzyskał ponad 50% głosów i tym samym w I turze wyborów osiągnął zwycięstwo. Aby uniknąć dziennikarskich dociekań do swej biografii, sam przyznał, iż jego dziadek był od końca I wojny światowej kucharzem Lenina, a później Stalina. Współpracownicy Putina są nazywani petersburskim desantem (Putin był zastępcą mera Petersburga zanim został premierem Rosji). Kierownik Centrum Prac Strategicznych H. Greff zapowiada, że „Rosja będzie na poziomie Brazylii za 10 lat”.

☞ Elektrownia w Czarnobylu zostanie zamknięta jeszcze w tym roku – zdecydował rząd Ukrainy.

☞ 18 maja w Wadowicach odbędzie się koncert poświęcony Janowi Pawłowi II. Obok czołowych polskich muzyków zagra prawdopodobnie słynny multiinstrumentalista Jean-Michel Jarre.

☞ Z opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej wynika, że ze wszystkich miast z Małopolski Kraków jest najbardziej narażony w przypadku powodzi i zabezpieczenie naszego miasta jest bardziej potrzebne niż każdej innej miejscowości. Lista niezbędnych inwestycji jest ogromna: dokończenie renowacji wałów, rezerwacja gruntów pod kanał ulgi oraz przygotowanie terenów zalewowych powyżej miasta, a także pilne dokończenie budowy zapory na dopływie Wisły – rzece Skawie w Świnnej Porębie.

☞ Marszałek Sejmu Maciej Płażyński odpowiadał na pytania uczniów jednej z warszawskich szkół. „Czy nudzi się pan czasem w Sejmie?”- pytały dzieci. „Tak – odpowiedział marszałek – ale nie mogę tego po sobie pokazywać”.

Jasnogórska Rodzina Różańcowa

Pielgrzymka do Rzymu (28.04-03.05.00) na kanonizację Siostry Faustyny

Cena zawiera:

- komfortowy autokar
- 3 noclegi, 3 śniadania, 3 obiadokolacje
- opiekę pilota/przewodnika oraz księdza
- udział w uroczystościach kanonizacyjnych
- ubezpieczenie, bogaty program zwiedzania

Zgłoszenia i wpłaty przyjmują:

Pani Teresa pod nr tel. - 421 16 60

Pani Jolanta pod nr tel. - 421 87 80

Pokutnik z Osjaku

19 marca po Mszy św. wieczornej byliśmy świadkami niezwykłego spektaklu w wykonaniu aktorów Teatru Słowa Pod Krzyżem. Misterium autorstwa Romana Brandstaettera „Pokutnik z Osjaku” przeniosło nas w czasy św. Stanisława Biskupa i opowiedziało o jego męczeńskiej śmierci. Występ aktorów został nagrodzony gromkimi brawami.

P. T.

Błonia w rejestrze zabytków

Andrzej Gaczoł – małopolski wojewódzki konserwator zabytków poinformował, że Błonia zostaną wpisane do rejestru zabytków – „Wpisujemy krakowskie Błonia, bo zmieniają się przepisy, zmieniają się władze, a te nie zabudowane łąki nie powinny się zmienić”. Oznacza to, że na Błoniach nie powstanie żadna budowla, a wszystkie inwestycje wokół nich będą musiały uzyskać akceptację konserwatora.

Błonia – to 48 ha łąki. Teren ich dawniej był bagnisty. Prowadząc prace regulacyjne rzeki Rudawy, osuszono również Błonia. Ta ogromna krakowska łąka to nie tylko miejsce spacerów krakowian, ale także miejsce zaznaczone śladami historii. W 1910 roku odbyła się tu ceremonia obchodów 500. rocznicy bitwy pod Grunwaldem. W 1933 roku – wielka rewia kawalerii z udziałem marszałka Józefa Piłsudskiego. Z tej łąki wystartował pierwszy w Krakowie aeroplan. A z czasów nam współczesnych pozostanie wspomnienie modlitewnych spotkań Krakowian z Ojcem Świętym.

Wojewódzki konserwator zabytków uważa, że także wolne tereny na Równi Krupowej w Zakopanem nie powinny kusić inwestorów, gdyż ich funkcja oraz wartość jest podobna jak Błoni i zostaną one prawdopodobnie wpisane do rejestru zabytków. Jesienią zeszłego roku wśród członków zarządu miasta Zakopanego zrodził się pomysł, by północno-zachodnią część wykorzystać, aby wybudować halę widowiskową dla trzech tysięcy widzów.

(KJ)

TYGODNIK SALWATORSKI - Redakcja: Piotr Boroń (nacz.) tel. 422-68-92, e-mail: tygsal@polbox.com, ks. Stanisław Radoń (asyst. kościelny), Jan Deskur, Łukasz Strutyński, Paweł Hajto, Bogumiła Szewczyk, Agata Dolipska, Piotr Tumidajski.

Strona internetowa: www.icm.com.pl/salwator (przygotowuje Roman Topór-Mądry). Druk: Pracownia AA - Plac na Groblach 5.

Tygodnik Salwatorski powstaje z pracy bez honorariów. Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów i korekty językowej tekstów.

Tygodnik można zaprenumerować w zakrytych kościoła SS. Norbertanek. Można go nabywać we wszystkich kościołach na terenie Parafii, w kościele Bożego Miłosierdzia i w sklepie "U Zdzicha" przy ul. Św. Bronisławy.